

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ІСТОРІЇ (5–9 КЛАСИ, НУШ)

**Ужгородський ліцей ім. Августина Волошина Ужгородської міської ради
Закарпатської області
2026/2027 навчальний рік**

1. Нормативна основа

Оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів з історії здійснюється відповідно до:

1. Закону України «Про освіту».
2. Закону України «Про повну загальну середню освіту».
3. Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898.
4. Наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів».
5. Наказу Міністерства освіти і науки України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти».
6. Чинних модельних навчальних програм і розроблених на їх основі навчальних програм з історії, за якими працює заклад освіти.

Критерії застосовуються до відповідних навчальних предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі з урахуванням їхнього змісту й очікуваних результатів навчання.

2. Загальні підходи до оцінювання

Оцінювання результатів навчання з історії спрямоване на визначення рівня сформованості історичної та громадянської компетентностей учнів, їхньої здатності орієнтуватися в історичному часі й просторі, аналізувати історичні події, працювати з джерелами інформації, критично мислити та формулювати обґрунтовані судження.

Основними завданнями оцінювання є визначення здатності учнів:

- розуміти історичні поняття, події, явища та процеси;
- орієнтуватися в історичному часі;
- встановлювати хронологічну послідовність подій;
- використовувати історичні карти;
- пояснювати причини, приводи, результати та наслідки історичних подій;
- характеризувати діяльність історичних осіб;
- аналізувати письмові, візуальні, усні та матеріальні історичні джерела;
- розрізняти історичні факти, судження та інтерпретації;
- установлювати взаємозв'язки між подіями та процесами;
- порівнювати історичні явища різних епох;
- аргументувати власні висновки історичними фактами;
- критично оцінювати інформацію;
- розуміти історичні передумови сучасних суспільних процесів;
- виявляти повагу до людської гідності, прав людини та культурного різноманіття.

Оцінювання здійснюється за **12-бальною шкалою** відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою.

3. Основні групи результатів навчання

Група 1. Орієнтується в історичному часі та просторі, виявляє взаємозв'язки подій і явищ

Оцінюється здатність учня визначати хронологічну послідовність подій, орієнтуватися в історичному просторі та встановлювати взаємозв'язки між історичними явищами і процесами.

Основні показники:

- визначення дат, століть і тисячоліть;
- співвіднесення історичних подій з історичними періодами;
- установлення послідовності подій;
- створення хронологічних таблиць;
- побудова історичних часоліній;
- визначення тривалості історичних процесів;
- використання історичних карт;
- визначення територій держав та історичних регіонів;
- пояснення територіальних змін;
- установлення причинно-наслідкових зв'язків;
- виявлення змін і наступності в розвитку суспільства;
- порівняння історичних процесів у часі та просторі.

Група 2. Працює з інформацією історичного та суспільствознавчого змісту

Оцінюється здатність учня знаходити, аналізувати, порівнювати, інтерпретувати та критично оцінювати історичну інформацію.

Основні показники:

- розпізнавання різних видів історичних джерел;
- визначення автора, часу та обставин створення джерела;
- розуміння змісту історичних документів;
- аналіз історичних текстів;
- робота з фотографіями, плакатами, карикатурами та іншими візуальними джерелами;
- зіставлення інформації з різних джерел;
- розрізнення фактів, суджень та інтерпретацій;
- визначення можливих упереджень;
- оцінювання достовірності інформації;
- використання історичних доказів;
- формулювання аргументованих висновків;
- розуміння можливості різних інтерпретацій історичних подій.

Група 3. Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію

Оцінюється здатність учня взаємодіяти з іншими, вести аргументований діалог, виявляти повагу до людської гідності, демократичних цінностей та культурного різноманіття.

Основні показники:

- участь у навчальних дискусіях;
- уміння аргументувати власну позицію;
- повага до співрозмовників;
- конструктивна взаємодія під час групової роботи;
- розуміння прав і свобод людини;
- аналіз прикладів дискримінації та нерівного ставлення;
- розуміння значення демократичних принципів;

- відповідальне ставлення до історичної пам'яті;
- уміння аналізувати суспільні проблеми;
- формулювання висновків щодо громадянської відповідальності;
- участь у виконанні спільних навчальних завдань.

Оцінюються продемонстровані навчальні результати, а не особисті чи політичні переконання учня.

4. Загальні рівні результатів навчання

Рівень	Бали	Узагальнена характеристика
Початковий	1–3	Учень розпізнає окремі історичні події, постаті та поняття, відтворює елементарну інформацію, виконує прості хронологічні й картографічні завдання переважно за допомогою вчителя.
Середній	4–6	Учень розуміє основний зміст історичного матеріалу, відтворює послідовність подій, характеризує історичні явища за зразком, працює з нескладними джерелами й установлює окремі причинно-наслідкові зв'язки.
Достатній	7–9	Учень переважно самостійно аналізує історичні події, використовує карти й джерела, пояснює причини та наслідки, порівнює процеси, аргументує судження й формулює обґрунтовані висновки.
Високий	10–12	Учень демонструє глибоке розуміння історичних процесів, самостійно аналізує складніші історичні проблеми, критично оцінює джерела, порівнює інтерпретації, встановлює багатофакторні зв'язки й формулює переконливо аргументовані висновки.

Наведені характеристики є предметно адаптованим узагальненням рівнів оцінювання. Повні офіційні загальні критерії за кожним балом визначено наказом МОН № 722.

5. Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності

5.1. Усні відповіді

Під час оцінювання враховуються:

- правильність і повнота відповіді;
- знання історичних фактів;
- розуміння історичних понять;
- правильність використання термінології;
- дотримання хронологічної послідовності;
- пояснення причин і наслідків;
- здатність характеризувати історичних діячів;
- наведення історичних прикладів;
- логічність і послідовність викладу;
- аргументованість суджень;
- самостійність висновків.

5.2. Робота з історичними джерелами

Оцінюються:

- визначення виду історичного джерела;
- встановлення авторства та часу створення;
- розуміння історичного контексту;

- визначення основної інформації;
- розрізнення фактів і суджень;
- аналіз авторської позиції;
- виявлення можливих упереджень;
- порівняння інформації з різних джерел;
- використання історичних доказів;
- оцінювання достовірності;
- формулювання обґрунтованих висновків.

Особлива увага приділяється здатності учня критично аналізувати історичні джерела, а не лише переказувати їхній зміст.

5.3. Робота з історичною картою

Оцінюються:

- правильність визначення історичних територій;
- знання географічного розташування держав та історичних регіонів;
- розуміння умовних позначень;
- визначення напрямків походів і переселень;
- аналіз територіальних змін;
- встановлення просторових зв'язків;
- визначення місць історичних подій;
- порівняння історичних карт;
- пояснення впливу географічного положення на історичні процеси;
- формулювання висновків.

5.4. Робота з контурною картою

Оцінюються:

- правильність нанесення історичних об'єктів;
- точність визначення їхнього місцезнаходження;
- відповідність позначень історичному періоду;
- правильність назв;
- використання умовних позначень;
- наявність легенди відповідно до завдання;
- повнота виконання;
- правильність відображення територіальних змін;
- розуміння історичного змісту роботи.

Естетичне оформлення не повинно переважати над історичною правильністю та повнотою виконання завдання.

5.5. Хронологічні завдання та історичні задачі

Оцінюються:

- правильність визначення дат;
- уміння співвідносити роки, століття й тисячоліття;
- визначення послідовності подій;
- правильність обчислення тривалості історичних періодів;
- встановлення одночасності подій;
- побудова хронологічних таблиць і часоліній;
- уміння співвідносити події з історичними епохами;
- формулювання висновків про історичні зміни.

Під час оцінювання враховуються правильність обчислень, логічність міркувань і розуміння історичного змісту результату.

5.6. Аналіз історичних подій та процесів

Оцінюються:

- правильність визначення історичної події;
- розуміння історичних обставин;
- визначення причин і приводів;
- пояснення перебігу подій;
- характеристика учасників;
- встановлення результатів і наслідків;
- розрізнення короткострокових і довгострокових наслідків;
- виявлення взаємозв'язків з іншими подіями;
- аргументованість висновків.

Високий рівень передбачає здатність учня пояснювати історичні процеси з урахуванням кількох чинників та різних обставин.

5.7. Характеристика історичних осіб

Оцінюються:

- правильність визначення історичної епохи;
- знання основних фактів біографії;
- розуміння історичних умов діяльності;
- характеристика основних рішень і вчинків;
- пояснення мотивів діяльності на основі доступних історичних свідчень;
- визначення внеску особи в історичні процеси;
- аналіз наслідків діяльності;
- використання історичних джерел;
- аргументованість оцінних суджень;
- розуміння складності та неоднозначності історичних процесів.

Оцінювання не повинно зводитися до механічного запам'ятовування біографічних дат.

5.8. Порівняльний аналіз історичних явищ

Оцінюються:

- правильність визначення критеріїв порівняння;
- розуміння історичного контексту;
- установлення спільних рис;
- визначення відмінностей;
- порівняння причин і наслідків;
- використання історичних фактів;
- здатність пояснювати причини відмінностей;
- аргументованість висновків.

5.9. Історичні дискусії та дебати

Оцінюються:

- розуміння предмета дискусії;
- правильність використання історичних фактів;
- обґрунтованість позиції;
- використання доказів і джерел;
- логічність аргументації;
- здатність відповідати на контраргументи;
- уміння відрізняти факти від оцінних суджень;
- повага до співрозмовників;
- формулювання висновків.

Оцінювання здійснюється за якістю історичної аргументації та досягненням навчальних результатів, а не за збігом поглядів учня з позицією вчителя.

5.10. Історичні есе та письмові роботи

Оцінюються:

- відповідність змісту темі;
- правильність використання історичних фактів;
- розуміння історичного контексту;
- чіткість сформульованої тези;
- логічність і послідовність викладу;
- використання історичних доказів;
- аргументованість власної позиції;
- аналіз причин і наслідків;
- самостійність висновків;
- правильність використання термінології;
- дотримання принципів академічної доброчесності.

Обсяг письмової роботи та розподіл балів визначаються відповідно до навчальної мети й вікових особливостей учнів.

5.11. Тестові та контрольні роботи

Оцінюються:

- правильність відповідей;
- знання історичних фактів;
- розуміння хронології;
- уміння працювати з картами;
- розуміння історичних понять;
- аналіз історичних джерел;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- здатність порівнювати історичні процеси;
- аргументованість висновків.

Тестові роботи можуть містити завдання з вибором відповіді, установленням відповідності, визначенням послідовності, короткою та розгорнутою відповіддю, аналізом історичних документів, карт, ілюстрацій та історичних ситуацій.

Кількість завдань, їхня складність, максимальна кількість балів і порядок переведення результатів у 12-бальну шкалу визначаються для конкретної роботи та повідомляються учням до її виконання.

5.12. Навчальні проєкти та історичні дослідження

Оцінюються:

- актуальність теми;
- правильність визначення мети;
- повнота дослідження;
- добір історичних джерел;
- достовірність використаної інформації;
- критичний аналіз джерел;
- самостійність;
- використання історичних доказів;
- обґрунтованість висновків;
- якість представлення результатів;
- дотримання академічної доброчесності.

Формами роботи можуть бути історичні презентації, часолінії, історичні карти, дослідження історії рідного краю, історико-біографічні проєкти, віртуальні екскурсії, інфографіка, аналітичні матеріали та інші навчальні продукти.

6. Особливості оцінювання історії в 5 класі

У 5 класі оцінювання спрямоване насамперед на формування початкового історичного мислення, розуміння історичного часу, знайомство з історичними джерелами та розвиток умінь орієнтуватися в минулому.

Оцінюються:

- розуміння історії як науки;
- знання основних історичних понять;
- визначення історичних джерел;
- розрізнення минулого й сучасності;
- визначення років і століть;
- установлення послідовності подій;
- створення простих часоліній;
- використання нескладних історичних карт;
- розуміння значення історичних пам'яток;
- аналіз простих історичних повідомлень;
- формулювання нескладних висновків.

7. Особливості оцінювання історії в 6 класі

У 6 класі оцінювання спрямоване на розвиток умінь працювати з історичним часом і простором, аналізувати історичні джерела та пояснювати процеси відповідно до навчальної програми.

Оцінюються:

- розуміння основних етапів історичного розвитку;
- знання історичних понять;
- використання історичних карт;
- аналіз археологічних та письмових джерел;
- характеристика давніх суспільств;
- порівняння історичних явищ;
- установлення хронологічної послідовності;
- пояснення причин і наслідків;
- характеристика історичних постатей;
- формулювання висновків.

8. Особливості оцінювання історії в 7 класі

У 7 класі оцінювання спрямоване на розвиток умінь пояснювати історичні процеси, аналізувати події, працювати з джерелами та порівнювати суспільства відповідних історичних епох.

Оцінюються:

- знання основних історичних подій;
- розуміння історичних процесів;
- робота з історичними картами;
- характеристика держав і суспільств;
- аналіз діяльності історичних осіб;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- порівняння політичних і соціальних процесів;
- аналіз історичних джерел;
- формулювання аргументованих суджень.

9. Особливості оцінювання історії у 8 класі

У 8 класі оцінювання спрямоване на поглиблення історичних знань, розвиток аналітичних умінь і здатності інтерпретувати історичні процеси.

Оцінюються:

- розуміння історичних подій відповідного періоду;
- визначення причин і наслідків суспільних змін;
- аналіз політичного, економічного та культурного розвитку;
- використання історичних карт;
- порівняння держав і суспільств;
- аналіз історичних документів;
- характеристика історичних постатей;
- пояснення суспільних трансформацій;
- критичне оцінювання інформації;
- формулювання самостійних висновків.

10. Особливості оцінювання історії в 9 класі

У 9 класі оцінювання спрямоване на систематизацію та поглиблення історичних знань, розвиток критичного мислення, здатності аналізувати складні історичні процеси й аргументувати власні судження.

Оцінюються:

- розуміння історичних процесів відповідного періоду;
- аналіз політичних, економічних і соціальних змін;
- характеристика історичних подій;
- встановлення взаємозв'язків між процесами;
- аналіз історичних джерел;
- робота з історичними картами;
- порівняння історичних явищ;
- пояснення діяльності історичних осіб;
- розуміння різних інтерпретацій минулого;
- критичне оцінювання інформації;
- аргументованість висновків;
- установа зв'язків між історичним минулим і сучасністю.

Конкретний зміст оцінювання в кожному класі визначається чинною навчальною програмою ліцею.

11. Види оцінювання

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання здійснюється для відстеження індивідуального навчального поступу, виявлення труднощів та надання конструктивного зворотного зв'язку.

Може передбачати усні коментарі, педагогічне спостереження, самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексію та аналіз виконаних завдань.

Результати формувального оцінювання використовуються для підтримки навчання і не є самостійною підставою для виставлення підсумкової оцінки.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється протягом освітнього процесу для визначення рівня досягнення очікуваних результатів навчання.

Учитель визначає кількість, періодичність та інструменти поточного оцінювання відповідно до навчальних цілей і чинних нормативних вимог.

Тематичне оцінювання

Тематичне оцінювання здійснюється за потреби на основі поточних оцінок, результатів тематичної роботи або їх поєднання відповідно до чинних рекомендацій МОН.

Проведення окремої підсумкової роботи після кожної теми не є обов'язковим.

Семестрове оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється відповідно до чинних рекомендацій МОН з урахуванням результатів навчання, досягнутих протягом семестру.

За рішенням учителя може проводитися підсумкова семестрова робота.

За підсумками семестру виставляється **одна оцінка з відповідного навчального предмета або інтегрованого курсу**.

Окреме семестрове оцінювання кожної групи результатів не є обов'язковим.

Якщо історія України та всесвітня історія є окремими навчальними предметами в освітній програмі ліцею, оцінювання проводиться окремо з кожного з них.

Річне оцінювання

Річне оцінювання здійснюється відповідно до чинних нормативних вимог з урахуванням результатів навчання протягом навчального року.

Річна оцінка відображає рівень досягнення очікуваних результатів навчання з відповідного навчального предмета або інтегрованого курсу.

12. Принципи об'єктивності, академічної доброчесності та недискримінації

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах:

- об'єктивності;
- справедливості;
- прозорості;
- неупередженості;
- недискримінації;
- систематичності;
- академічної доброчесності.

Учні мають право:

- бути завчасно ознайомленими з критеріями оцінювання;
- отримувати пояснення щодо виставлених оцінок;
- отримувати конструктивний зворотний зв'язок;
- знати напрями вдосконалення навчальних результатів;
- оскаржувати результати оцінювання в установленому порядку.

Під час оцінювання історичних дискусій та аналітичних завдань враховуються достовірність використаних фактів, якість аргументації, вміння працювати з джерелами й обґрунтованість висновків.

Не допускається зниження оцінки через особисті переконання, світогляд або погляди учня, які не впливають на досягнення визначених навчальних результатів.

Оцінювання не використовується як засіб покарання за поведінку.

13. Нормативні документи

1. **Державний стандарт базової середньої освіти**, постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>
2. **Наказ МОН від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»:**
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-26>

3. **Наказ МОН від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»:**
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultataiv-navchannia-uchniv-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity?v=6a8420819f7e7>
4. **Методичний посібник МОН «Громадянська та історична освітня галузь: як оцінювати»:**
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nush/gio-ociniuvannia-2025-putivnik.pdf>
5. **Галузеві критерії оцінювання результатів навчання громадянської та історичної освітньої галузі:**
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66a/ca0/d35/66aca0d35fbf4463777818.pdf>
6. **Модельні навчальні програми для 5–9 класів НУШ:**
<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>